

SADETTİN EVRİN : MÜSBET MANEVİYAT ETÜDLERİ; ANKARA TARİH KURUMU BASIMEVİ.

İslâm hukukunun bir çok meselelerine de temas eden dü-şündürücü, aydın bir eser. Donmuş, kayatiyetini kaybetmiş, hattâ uzun uzun durularak hikmeti dayandığı mantıkî temelleri bir türlü izah edilmeyen bir alan hakkında bu günkü ilmin verileri açısından yazılmış bir inceleme. Hırsızlık edenin elinin kesilmesi hakkındaki kaide mi?. Bu günkü medeniyet ve ceza anlayışına göre kabul edilemez, izah edilemez bir ceza. Fakat bu cezanın tatbikinden evvel ıslâh edici, uyartıcı ve daha hafif bir takım cezaların bulunduğu, bahis mevzuu olduğunu ve bu takdirde de elin tamamının değil, belki elden bir parçanın - meselâ sol elin küçük parmağının bir boğumunun alınması gibi bir müeyyidenin tatbiki bahis konusu olduğu anlatılmaktadır. Bu çehresi ile ve bu izah tarzı ile malûm ceza bambaşka bir hüviyet kazanmakta, isabet derecesi münakaşa edilebilir bir hal almaktadır.

Faiz yasağı hakkındaki kaide için bu günkü sermaye iktisabında ne düşünmek lâzımdır? Mutlak bir memnuniyet söz konusu edilebilir mi? Bunun zamana ve şartlara ve millî menfaatlere uygun bir izahını bu eserde görmek mümkündür. Nasların mantıksız eğilip bükülmez, bir zihniyet ifası içinde takdimi yerine, başlığının da anlattığı gibi, müspet ilim gözü ile fakat tarafsız bir vicdanla ele alınan bu eski problemler derhal dikkati çeken bir mahiyet kazanıyor. İslâmda ve İslâm hukukunda, ihtiyaç ve aklın en ön saftaki yerine ihtimamla işaret ediyor. Bu işaret dünya ve ahiret işlerinin ne dereceye kadar ayrılabilirliğini, hukuk kaidelerinin örf ve ihtiyaçlara ne dereceye kadar değişeceği hakkında telkinler, ilhamlar veriyor.

Yalnız tam bir hüküm vermek için eserin tamamlanmasını beklemek lâzım. 8 cilt teşkil edecek eser henüz eksiktir. Müteakip ciltlerde islâm hukukun değişmezliği hakkındaki telâkkinin tatbikatta nasıl bir manzara arzettiği konusunun misalleri ile izahını görmekte hususî bir fayda vardır.